

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΟΥ ΚΥΡΟΥ ΜΑΝΟΥΗΛΗ

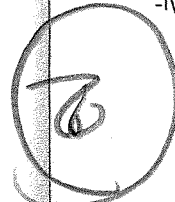
ΜΙΑ ΔΟΚΙΜΗ

A) ΤΟ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

κινδύνου, η ερηκεία πρόσφερε ένα λι-
 μνίσι ψυχικής σιγουριάς.
 Αυτή η επαφή του ανθρώπου με την
 ερηκεία και οι συνεχείς αναφορές του
 σ' αυτήν, έδωσαν τα θέματα των θεατρι-
 κών έργων που φυσιογόνα άρχισαν να
 ξεπηδάνε από το 10ο αιώνα και ύστερα.
 Αυτό σε συνδυασμό με την προσάρμοστ-
 κότητα της χριστιανικής Εκκλησίας, που
 έγκαιρα διέκρινε την αλλαγή του λαού
 για θεατρική ψυχαγωγία, οδήγησαν στο
 σχηματισμό του μεσαιωνικού θεάτρου της
 βενετικής παραγωγής του Μεσαίωνα.
 Το Μεσαιωνικό θεατρικό έργο ξεπηδά
 μέσα από την τζαζ του ρυθμικού και το τυπικό
 της χριστιανικής λειτουργίας.
 Το πρώτο θεατρικό έργο του Με-
 σαιώνα παράγεται στο Visiatio Sepulchri ή
 Quem Quaeritis και είναι ένα λαϊκό
 τροπάριο που γράφτηκε στο μοναστήρι
 του Σαιν Γκαρ της Εβρέτας και που
 αναφέρεται στις τρεις Μαρτίες που ηγεί-
 νοντες στον Τάφο για να δείψουν με
 ήμερα το σώμα του Χριστού, βράζουν
 μπροστά τους τον Άγιο Άλο που κάθεται
 στην μετακινούμενη πέτρα.
 Ξ' αυτό το πρώτο λαϊκούργικό δράμα-
 τάκι, που παριστάτο αν προφανώς από 3
 καλόγερους υπάρχουν και λεπτομέρειες
 σκηνοθετικές οδήγες, όπως ακριβώς συ-
 ναντάμε και στα Ευζελάντ «Πάθη» του
 Πλατίνου Κώδικα, που γράφονται κάπου
 ανάμεσα στον 10ο και 12ο αιώνα. Η επό-
 μελην ηεγάλη εξέλιξη του Μεσαιωνικού
 δράματος είναι η επιβίωση των θεοστυ-
 κών θεατρικών κύκλων (άσπαραφες πο-
 λών θεοστυκικών έργων με συλλέγε-
 θεία και χρονοική συνέλεια).
 Οι κύκλοι παιζόντουσαν στις ηεγάλες
 θρησκευτικές γιορτές και διακοσμούσαν
 με ολόκληρες. Η πρώτη λυσία ηεγάλη του
 γιορτή είναι η λυσία του Σώματος του

Είναι γνωστό ο' όλους ότι τα Χρόνια
 του Μεσαίωνα έχουν ονομαστεί και «ζκο-
 τεύα Χρόνια». Αυτό είχε την αιτία του. Η
 ψυχολογία ενός κόσμου που ζούσε στη
 βία και την απραγία, που ήταν εκτεθει-
 νος στους απρόβλεπτους κινδύνους του
 γιού και της αρρώστιας, στα τερπια
 και στον εύκολο θάνατο, έ-
 βγαπε τα φυσικά φαινόμενα σαν μυστηρια
 και θαύματα. Παράδειγμα η Πανοικία
 του 1348 ο περίφημος Μύθος θάνατος,
 που μέσα σε δύο Χρόνια αφάνισε το 1/3
 του Ευρωπαϊκού Πληθυσμού. Έτσι η συ-
 ντασιακή ηεγάλη του Μεσαιωνικού ανθρώ-
 που ηε το θάνατο τον οδήγησε σε μια
 ηετασυστατική ηοσκόνηση του κόσμου:
 «Αν ο συγχρόνος όρος οακλήρωτικό
 θεάτρο έχει κάποιο νόημα, αυτό βράζει
 την πιο γνήσια του έκφραση στον Μεσαι-
 ωνα, παρά σήμερα. Γιατί ηεταμφίση, θε-
 αμα, καθήκοντα, καυκάδες και τζε-
 τουργία, όλα αυτά κυριαρχούν έξωρα η
 όλα ηαζί στο θεάτρο του Μεσαίωνα, σαν
 έκφραση της άναγκης του λαού για ψυ-
 χολογία και το γιορταστικό ηε ομαδικής
 ζωής».
 εζής παρατήρηση:
 μέσα στον 10ο και 16ο αιώνα ηε την
 ηερίοδο του θεάτρου στην Ευρώπη ανα-
 λή του για τη ηεγάλη και σκοτεινή
 Μπριστόλ, Γκαλν Ουικάμ, αρχίζει η ηε-
 λητής του θεάτρου στο Πανεπιστήμιο του
 Το Μεσαιωνικό θεάτρο ο Άγγλος καθ-
 το ηηνηϊώδες έργο του

προσφέρει ένα λι-
 ιθρόπου με την
 ις αναφορές του
 ιατα των θεατρι-
 οικά άρχισαν να
 ιώνα και ύστερα.
 την προσομοίω-
 3 Εκκλήσις, που
 ανάλκη του λαού
 1, οδήγησαν στο
 ερου μέρους της
 του Μεσαίωνα.
 ικό έργο ξεπηδά
 για και το τυπικό
 γρίας.
 κό έργο του Me-
 silitio Sepulchri η
 ναί ένα λατινικό
 ε στο μοναστήρι
 βρίας και που
 ιαρίες που ηγα-
 λ' αλείψουν με
 ιοτού, βρισκουν
 ελό που κάθεται
 ορα.
 ιτροπυκίο όραμα-
 προφανώς από 3
 και λεπτομέρεις
 πως ακριβώς συ-
 ινά «Πάθη» του
 γράφονται και που
 20 αιώνα. Η επό-
 ου Μεσοαιωνικού
 ση των θρησκου-
 ούρασης παγ-
 υ με συλλεγμένες
 (αί).
 ιν στις ηεγάλες
 ι διαρκούσαν η-
 ι λλωστή ηεγάλη
 του ζώματος του

Χριστού (Feast of Corpus Christi) που
 έγινε πρώτη φορά το 1311 και έδωσε το
 όνομά της στον πιο γλυστό από τους
 κύκλους. Άλλοι διοικητοί κύκλοι είναι
 του Τορεστερ, του Γιορκ, και του Ουέικ-
 φάλντ (ή Τάουλντ) για να πούμε μόνο
 ηερικούς.
 Οι κύκλοι εκτός από τη μέθοδο των
 πολλαπλών σκηνών, γνώρισαν κι ένα δευ-
 τερο τρόπο ανεβάζοντας, αυτών των
 «φορητών» σκηνών-πατάκια, που, τοπο-
 θητημένες πάνω σε κάρα που τα σερ-
 λουν οι ιδιοκτήτες τους, περιδιδάσκουν
 τους όρθιους των πόλεων, ενώ ταυτό-
 χρονα επάω τους παιζόντουσαν τα έρ-
 γα. Αργότερα οι σκηνές θα κατέβουν από
 τα κάρα και θα γίνουν μόνιμες. Εκτός
 από τα «Μυστήρια» μέσα στους κύκλους
 καθώς η ζωή τον 14ο και 15ο αιώνα
 βρισκει ένα πιο χαλαρό πύθλο, αρχίζει να
 εισχωρεί στη θεατρική επεξεργασία των
 Χριστιανικών μύθων η καθημερινή πρα-
 γματικότητα.
 Το Μεσοαιωνικό θέατρο πολλές φορές
 έχει χαρακτήρισει πρωτόλογο, ακόμη και
 απλοϊκό. Εάν υπήρξε απλοϊκότητα, αυτό
 πρέπει να συνέβη στα πρώτα χρόνια,
 όταν ακόμη το εκκλησιαστικό έπαινο έμ-
 ρος στη γατρεία μαζί με τους ιερείς-ηθο-
 ποιούς. Δεν υπήρχε όμως ίχνος απλοϊκό-
 τητας όταν τα έργα δραμακάλισαν το κα-
 τώγαί της εκκλησίας και βγήκαν στο όρ-
 θο. Κρίνονται από τις σκηνικές οδηγίες
 των κείμενων που διασωζόνται, οι παρα-
 οτάσεις πρέπει να ήταν εξαιρετικά πολυ-
 ποσοστό σκηνικών αντικείμενων και τεχνι-
 κόυ εξοπλισμού. Η ανυψωμένη ξύλινη
 πλατφόρμα-σκηνή έκρυβε καταπέκτες και
 υπήρχαν «γέφυρες» για να καταβάζουν το
 θεό και τους αγγέλους από τον ουρανό.
 Όσο για τα έργα, ήταν πολλές φορές
 εξαιρετικά καλογραμμένα, συναρπαστικά,
 και όραματικά. Ο θεατής έχει συνήθεια
 των συγκινήσεων. Συχνά σκηνές κατανυ-

της τις διαδέχονταν σκληρές έντολου πα-
θους και ωμής βίας (σκληρές ιδαιτερα
αρεστες στο Μεσαιωνικό κοινό).

B) TO BYZANTINO ΘΕΑΤΡΟ

Όταν ο Χριστιανισμός επιβλήθηκε και
έγινε η επίσημη θρησκεία, ήταν φυσικό,
το θέατρο, δημιούργημα του ειδωλολα-
τρικού, να το θεωρεί αντίθετο στο περ-
εχομένο του και στις θρησκευτικές του
πεποιθήσεις. Κι όσον αφορά το αρχαίο
κλασικό θέατρο δεν είχε κανένα λόγο να
το παίζει, αφού αυτό, πολύ πριν αυτός
επικρατήσει, είχε παρακμάσει και το ελδι-
αφέρον του είχε περιόρισει μόνο στους
υποματτικούς, δηλαδή αυτούς που ήλεγ-
τούσαν την αρχαία ελληνική φιλοσοφία.
Αλλά το κλασικό θέατρο παρακμάζοντας
έδωσε τη θέση του σε λαϊκά θέαματα,
μπούμπουζιες, μουσουλίες κ.λπ. και ο ένα
λαϊκό τύπου θέατρο, τους ήμιους και
την παντομίμα. Οι πατέρες της εκκλησί-
ας όμως έχουν αντίθετη γνώμη. Ο Ιωάν-
νης ο Χρυσόστομος, ο θρησκευτικός ή
ελληνική σοφία, θα φτάσει σε σημείο να
μακρύνει τους βάββρους που δεν ξε-
ρουν τι θα πει θέατρο. Είναι όμως γλω-
σσική η δούναμια του για τον Αριστοφάνη.
Στα ομηρικά του κρητύματα πολλές φο-
ρές χρησιμοποιήσε για υπόδειγμα τους
αδελφιστούς του Αττικού Κωμωδοίπρα-

«Οι θεατρίνοι μαθαίνουν να μιλούνται
Αλλες φορές αναφωτεί:
αυτά είναι εγκλήματτα, τότε και η ήλιση
τους είναι εγκλήματτική».
Μεσα από τις παύσεις σάβδεις του
Χρυσόστομου ξεπροβάλλει μια, ηροψη-
πτική ίσως, η αολόγανταν, εικόνα θεα-
τρικής ζωής. Σε ειδικευμένους αισθητι-
κούς μας κατατομίζει σχετικά με τους
ήμους της λαϊκής σκηνής, τα έθιμά της,
ακόμα και την τεχνική της.
Το περίεργο είναι πως σύγχρονοι του
πατέρες οι Αθανάσιος, ο Βασίλειος, ο
Γρηγόριος, ο Ναζιανζηνός, δε δείχνουν
την ίδια η αυτόν έθρα για το θέατρο.
Αλλά και ο Αρείος είναι ένθερος φίλος
του θεάτρου, και ο Αρκάδιος κ.α. Μεχρι
που φέβουτε στον Χορικόιο Σοφιστή Γα-

της που γράφει την περίφημη «ΣΥΝΗΤΟ-
ΡΙΑ ΜΙΜΩΝ».

«Αλλά η ζωή, λέει, των περισοτέρων
είναι ακόλαστη και γεμάτη επιποκία, ω-
στε, και αν ακόμη δε θεωρήσουμε φάλο
το ίδιο το επάγγελμα, αυτό δυσφημίζεται
με το βίο αυτών που το μετέρχονται. Μα
ποιο ανθρώπινο επάγγελμα έχει άμει-

πρους όλους όσους το σοκούν.»

Ετσι μέσα απ αυτές τις αντιφάσεις
και πολεμικές κι αφού ξεπερνούνται τα
πρώτα άτεχνα θεατρικά παχλνδία παου-
σιάζονται τα ονοκλήματα θρησκευτικά
δράματα πολύ πριν από η Δύση.
Πρώτο, σίγουρα, έργο της Βυζαντινής
δραματογραφίας είναι το έργο του Αλε-
ξάνδρινου Ιουδαίου Εζεκία «Η Εξάω-
γη». Χρονολογείται γύρω στα 150μ.Χ.,
στα χρόνια δηλαδή της ακμής του Νουκι-
ανού και του Πλουτέκη. Η «Εξάωγη»
χρησιμοποιεί αρχαϊσμοφρη γλώσσα και ι-
αμβικά μετρα όπως τα ημιόδορατα του
Ηρόδοτα. Θέμα του η εξέδός των Εβραι-

Δεύτερο το «Συμηόσιον» δέκα παρθε-
ών η περί αλγοίας». συγγραφέας του ο
Αγιος Μεθόδιος Επίσκοπος στα Πατρα
της Νυκίας. Ακολουθούν τα άνωστα έρ-
γα του αϊρητικού Αρείου του παρσοιδ-
ζονται στη «επική» ορχήστρα του.
Ετσι λοιπόν ένας Εβραίος, ένας Άγιος
και ένας αϊρητικός είναι οι πρώτοι συγ-
γραφέες.

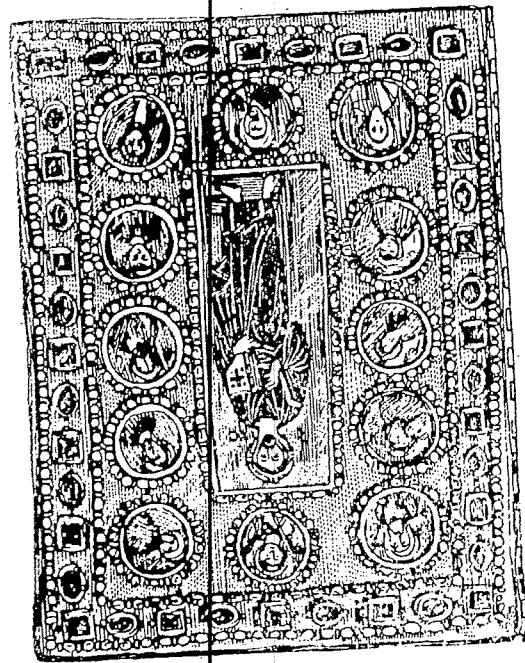
Ακολουθεί ο Βασίλειος, μαθητής του
Χρυσόστομου και ο σοφιστής Γέσος από
τη Γάζα.

Εκεί στη Γάζα παρουσιάζονται και τα
πρώτα ονοκλήματα θεατρικά κείμενα.
Η προσοβεία τους είναι να προσαρμ-
οθούν οι Χριστιανικοί ήμιοι στα αρχαία
ελληνικά πρότυπα. Γλώσσικά η όραμα-

Φέβου να έχουν τη μορφή της συρα-
φής από αρχαίες ελληνικές τραγωδίες.
Παράδειγμα τέτοιο ο Χρότος Πάχων.
Από τον ενδέκατο αιώνα ενώ στρατιω-
τικά και πολιτικά η αυτοκρατορία τραβάει
για την παρική, δημιούργεται μια πνευ-
ματική αναγέννηση. Η Εκκλησία έχει εκ-
θεατρίσει κατά κάποιον τρόπο.
Τότε πολλοί λόγιοι λαίμας καταγωγής
έχουν κατορθώσει να εισχωρήσουν στο
παλάτι και αρχίζει να δημιούργεται ένα

η περισσότερη
 η επιστολή, ω-
 ρησούμε φάλο
 ο διοφηνίζετα
 ετέρουτα. Μα
 ι έχει αμε-
 ακούλ'.
 5 αντιδόμητες
 περιούνητα τα
 αιχινία παρο-
 να ερηκευτικά
 τη Διον.
 της Βυζαντινής
 έργο του Αλε-
 ηλ' «Η Εξάλω-
 στα 150μ.Χ.,
 της του Λουκι-
 η «Εξάλωη»
 ι γλώσσα και ι-
 μωδράματα του
 όος των Ερπαί-
 ν δέκα παρθε-
 γραφές του ο
 ος στα Πάτρα
 τα άνωστα έρ-
 που παροσία-
 χήτρα του.
 5, ένας Άγιος
 οι πρώτοι ουγ-
 , μαθητής του
 ης Γεοργίου από
 ιάζονται και τα
 τρικά κείμενα.
 να προσαρμο-
 θοι στα αρχαία
 κικά η όραμα-
 ορφή της ούρα-
 κές τραγώδιες.
 οστός Πάσχαων.
 , ενώ σπατια-
 ατορία τραβάει
 γείται μια πνευ-
 κησία έχει εκ-
 τπόπο.
 της καταγωγής
 χωρήσουν στο
 αμυγείται ένα

είδος κοσμικού λόγιου θέατρον, ίσως για
 τι είχε δημιουργηθεί, κι ένα μικρό κοινό.
 ο Νικηφόρος Βασίλειος και προ πάντων
 ο Θεόδωρος Πρόδρομος. Το πρώτο κृत-
 ταρο του Χριστιανικού θεάτρον υπήρξε ο
 Χριστιανικός Ψαλμός. Σ' αυτό το συμπε-
 ρασμα φάνησαν οι περισσότεροι Ιστωρικοί.
 Εκκλησιαστικοί. Οι παλαιοί Ψαλμοί επηρέα-
 σήναι από ελληνογενή και ιουδαϊκά στοι-
 χεία με τον καιρό δημιουργήσαν μια ιδιο-
 τυμική λυρική τέχνη. Ζητά σιγά Χρησιμότη-
 τηκαν μέσα στη λυρική. Στη αυτε-
 χεία εξέλισσονται και Χρησιμότητες αφη-
 γηματική φόρμα και δεν αρλούν να πα-
 ρουσιάσουν τα πρώτα μνημάτα διαλόγων.
 Οι ψαλμοί, όπως είναι γνωστό, είχαν και
 ένα ιδιαίτερο κλησιαστικό κώδικα. «Χει-
 ρονομία εστὶ νόμος παροδομένης των
 αίωνων πατέρων». Χειρονομίες όχι μόνο
 ησυχαστικά σημαίνουσες αλλά και δραματικά.
 Έτσι μέσα από τις γιορτές του Πάσχα
 που αποτελούν τον πυρήνα του Χριστιανι-
 σμού, παρουσιάζονται απλές λα-
 τρευτικές πράξεις μέσα σ' ένα κλίμα
 τελετουργικό. Όσο που να καταλήξουν
 στην πλήρη αναπαράσταση της ζωής του
 Χριστού και τη Χρησιμοποίησή του του
 Χώρου του ναού. Οι ηρώες των έργων
 από ποιούς ενοσφρασκόνταν.
 Απὸ τους ίδιους του ιερείς αλλά και
 άλλα βοηθητικά πρόσωπα. (Υποδείγματα
 αυτών των αναπαραστατικών εθίμων η-
 τάρχουν ακόμη στον αιώνα μας, σαν όρω-
 μένα σε πολλάς τόπους της Ελλάδας).
 Ζητά-σινά όμως εισχωρούν οι λαϊκοί μίμοι
 και έτσι τα μικρά άτεχνα έργα παίζουν
 υπόσταση. Δε θ' αφήσουν ωστόσο να
 φύγουν από το εσωτερικό του ναού και
 να βγουν στο προαύλιο όπου παίζονται
 πάνω σε εξέδρες στημένες παρατακτικά
 κι από εκεί στην πλατεία, ώπου να κατα-
 λήξουν στον ιμώδισμο.
 Τα θέματα, όπως προείπαμε, ξεφεύ-
 γουν από το θρησκευτικό χαρακτήρα, γι-
 νονται κοσμικά, παρωδιακά, εξεμμελιωτι-
 κά, επικαιρικά, πολιτικά. Το θέατρο αρχί-
 ζει να παίρνει τη θέση του σαν κυρίαρχο
 στοιχείο των γιορτών, όπως είναι οι κα-
 λήνες ή καλένες απόγονοι του δικού
 μας πρώτοχρονιάτικου δώδεκαήμερου.
 Αλλά και στα Βρούδια και στον Μαί-
 ουμα, την εορτή των Βρυτών η ακόμη και

4

εορτή των πόων.
 Στο πιο πολλά πανηγύρια η επίσημη
 κατεβύθη της κοσμοπονημύρας ήταν ο
 ιμπεριος. ιδιαίτερα μάγια στην κω-
 /πολη όπου οι σπουδαιότεροι αγώνες γί-
 νονταν στις καθόδους και στον Μαίονα.
 Έτσι ο ιμπεριος της Κωνσταντινούπο-
 λης, ο ομπαός αυτός της δημόσιας ζω-
 ης του Βυζαντίου, δεν είναι οδύερα
 δοχέτος με την εξέλιξη του θεάτρου.
 Ο ακριβής κώδικας της ερμηνευτικής
 γλώσσας των Βυζαντινών δεν είναι γνω-
 στός. Οι Ελληνες και ξένοι Βυζαντινοί-
 γοι επιζούσαν γι' αυτόν. Ισως μια γλώσσα
 κοινή σ' αυτήν των αγγλοφρασιών, δηλα-
 δα ανάλογη αυτής του τυπικού της Χρι-
 στιανικής τελετουργίας. Ισως όμως ακο-
 η η κι αυτή των μητων και του μηροβεί-
 τρου.
 Όλοι, όμως, Ελληνες και ξένοι ερευ-
 νητές ανάλυναν τα κύρια στοιχεία της συλ-
 λογιστικής τους από τον ανεξάντητο θη-
 ροφό του ζάθα. Παρ' όλη την ελλειψη
 σχετικής οργάνωσης η ακομα και σαφή-
 νειας στην εργασία του, ισως γι' αυτό
 ήλθει ανποδόμεχο το θέρημα του, αφη-
 λει ν' ενοηθεί πως η λαϊκή τέχνη των
 μητων και η αφηγηματικότητα των αιο-
 γραφών και των ήμων είναι οι κινήτρι-
 ες δυνάμεις της Βυζαντινής θεατρικής
 γλώσσας.

Γ) Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΠΑΣΧΩΝ ΚΑΙ Ο ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟΣ ΜΥΘΟΣ

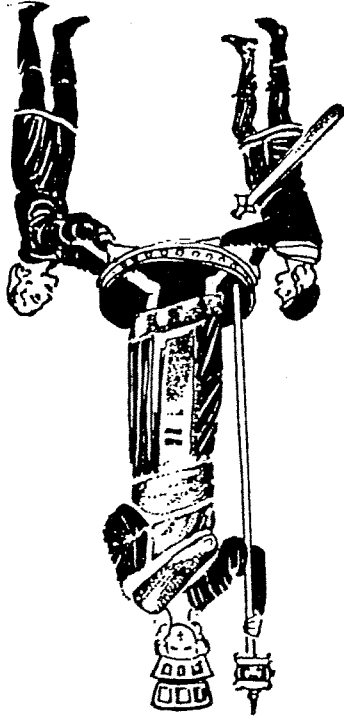
Η προσέθεια των πρώτων θεατρικών
 σχηματισμών στο Βυζάντιο ήταν η προ-
 σαρπηγή των Χριστιανικών μύθων σ' ελ-
 ληνικά δραματικά πρότυπα.
 Μια τέτοια προσάθεια είναι και ο Χρι-
 στός Πάσχω. Ο άγνωστος, μεχρητόρα,
 ποιητής του μας πληροφορεί από τον
 πρόλογο ακομα, πως, «νυν τε, κατ' Ευρι-
 πιδην το κοσμοσμήριον εξέρω πάθος».
 Το έργο όμως στην τελική του γραφή
 είναι ένα «ψηφιδιώτο» όπως το χαρακτι-
 ρίζει και ο Kumbacher. Το ένα τρίτο του
 κείμενου αποτελεί σαρπηγή από επτά
 τραγούδια του Ευριπίδη, δύο του Αισχύ-
 λου και την κάσάνδρα του Λυκόφρα.

Πιθανόν και πολλά από τους υπόλοιπους
 στίχους να είναι παρελθόντα από άλλα έρ-
 γα, άγνωστα σ' εμάς. Ο ποιητής δαείζε-
 ται επίσης απ' την Πάαια και την Καινή
 Διαθήκη και τ' απόκρυφα Ευαγγέλια.
 Είναι φανερό, επίσης, η επίδραση του Ιου-
 λιακού θεάτρου. Οι περιπέτειες του Ιου-
 δα και του Θεόλοου ή του Πλάτου, ή της
 Παναγίας παρουσιάζονται με την ίδια τε-
 λειότητα του δραματικού Χρονικού, που
 για πολλούς αιώνες τώρα χρησιμοποιού-
 σαν οι μητοί, όταν ήθελαν να παρουσιά-
 σουν ένα μυθολογικό θέμα. Ένας γνήσι-
 ος πρόλογος των θερηκευτικών μυστηρί-
 ων της Δύσης ή της αφηγηματικής ποιη-
 τικής ή ακομη και της ηεοαιωνικής τραγω-
 δίας.
 Έργο σκλήρο, παθιασμένο, τυραννι-
 σμένο από Χριστιανικό άγχος, ακνητική
 προσήλωση στο σκοπό του, δραματικό
 και θαυμαστό, απρόοπτο και εκδικητικό,
 απόκρυφο, λόγιο και θεάτρο, αρχαιο και
 σύγχρονο.

Είναι ο Χριστός τραγικός ήρωας ή θε-
 ός στη Βυζαντινή Τραγωδία. Ένα τραγι-
 κό πρόσωπο, ένας εν εξέλιξει θεός, που
 ανάλυσε τις πληροφορίες του πάθος
 του από τους μυθολογικούς κύκλους. Θα
 μπορούσαμε να δομήσει το Χριστό,
 ζών ανάντην σ' ακολούθησε την
 σκηνή του Χρηστού Μαζέβιτση από το
 βιβλίο του *Περί του τραγικού*.
 Ο «Υεωργικός ηεοόγειακός μύθος ε-
 λνφιας δύο προσκλήσεις από δύο ποιητε-
 ρικούς λαούς, τους Έλληνες και τους
 Εβραίους. Με την πρώτη ανάντην δη-
 μιουργήθηκε ο ποιητικός των Ομηρικών
 επών, της Τραγωδίας και της Φιλοσοφί-
 ας. Με την δεύτερη ανάντην δημιουργή-
 κηκε ο ποιητικός της Βίβλου. Στο
 τέλος όμως και οι δύο αυτοί ποιητισμοί
 κατέρρευσαν και ξέμεινε ο υεωργικός
 ηεοογειακός μύθος. Επίδη ήταν ο ηέρον
 εβραίος, επιβίωσε δια του Χριστιανισμού.
 Με την κατάρρευση του αρχαίου κόσμου,
 οι ήρωες πέρασαν ως άγιοι στο Χριστιανι-
 σμό. Πρώτος αγιοποιήθηκε ο Οιδίπους,
 Ζηλιά-οιγιά άρχισε να επανακτά τα αρχαία
 δικαιώματά της η *Μητέρα θεά*. Όπως ο
 Ισοίοιός απέρριψε ύστερα από χίλια
 πεντακόσια χρόνια την παροβήγη του

Βουδισμού, έτσι και οι γεωργικοί λαοί της
 Θεσσαλίας απέριπταν υστέρη από το ίδιο
 μέσο Χρονικό διαστημά την παρεμβολή
 του πολιτισμού των ποιητών κατακτη-
 τών. Μπορεί ο Θεός της Βίβλου να προ-
 τήνησε τη θυσία του ποιητών; Αβελ,
 όμως ο γεωργός καιν, έρω κι αν διεσπύ-
 θη ως δολοφόνος επί χιλία χρόνια, στο
 τένος εθιμική θυσία: η γεωργική μεσολέ-
 σος του θανάτου και της αναστάσεως κυ-
 ριάρχησε και πάλι.
 Ο ησούς βεβαίως δεν είναι μύθικος
 πρόσωπο, αλλά ιστορικός, όσο και αβιστο-
 ρικό. Όμως ο ησούς των Ευαγγελιστών
 έχει ενταχθεί στους όρους του μεσογεί-
 ακού μύθου, για να κυκλοφορήσει στις
 ψυχές. Για να απομειωθεί από τη μεσο-
 γειακή συνείδηση έπρεπε να αναρροφω-
 θεί προς τις κατηγορίες της. Εκεί που ο
 ησούς συντάσσεται με το μεσογειακό
 μύθο είναι στη γέννησή του και στον
 θάνατό του, όπου προβάλλει η «βασιμικό-
 τητά» του. Διότι το αρχέτυπο του «βασι-
 μικό» είναι απαράρτητο για το αρχαίο
 μεσογειακό υποσυνείδητο. Δεν προκύπτει
 για τον καταμύθιο βασιμικό της κληρονομί-
 κης διαδοχής, αλλά προκύπτει για τον
 αρχαίο λογικό βασιμικό που σκοτώνουν
 κάθε χρόνο. Η δίκαιη του βρέφους που
 διεκδικεί τη βασιμική και η βασιμικότητα
 (The King must die) που δεν έπρεπε να λείψουν
 παράτα, που δεν έπρεπε να λείψουν
 από τον ήρωα που θα ήθελε να περάσει
 ως σωτήρας».
 Αυτές οι μεσογειακές εκλεκτικές συ-
 λλέξεις και των φύλων, εσύ τους
 ηγιοποιήσαντες κάποιους πέρασες
 των Περσών, τα Βακτρια Πέρα και
 στρα, τη χώρα την τραχιά των Μή-
 δων, των Αρσών την τρισευλογη-
 μένην ην κι άλλα έθνη, μέσα στη
 λυχτα βουτηγμένα, κι όλη την Ασία
 που αναμένεται στο πλάι των αρμυ-
 ρών κρημάτων με ποταμούς άριστα
 βαρβάρους, κι έπειτα πρώτοβες
 στη χώρα των Εβραίων...
 Ο Εβραϊκός Χριστιανικός μύθος και οι

9

ους υπόλοιπους
 « από άλλα έρ-
 ομητής δαείζε-
 ά και την καινή
 α Ευαγγέλια.
 η επίδραση του
 έτους του Ιού-
 του Πλάτου,
 φιστού, η της
 με την ίδια τε-
 Χρονικού, που
 Χρησιμοποίη-
 / να παρουσιά-
 1. Ένας γνήσι-
 ιτικών μυστηρι-
 ηματικής ποιη-
 ωνικής τραγω-
 ένο, τυραννι-
 /χος, ασκητική
 / οραματιστικό
 και εκδικητικό,
 ένο, λαϊκό και
 πο, αρχαίο και
 ηρωας ή Θε-
 α; Ένα τραγί-
 /ζει Θεός, που
 / του πάθους
 / κυκλούς. Θα
 /σι το Χριστό;
 /υθίσουμε την
 /βίβλη από το
 /κού.
 /ός μύθος ε-
 /που ποιη-
 /ες και τους
 /υλάντηση δι-
 /των Ομηρικών
 /ης Φίλοσοφ-
 /ση δημιούρ-
 /Βίβλου. Στο
 /τοί πολιτισμοί
 / γεωργικός
 / ήταν ο πλάτων
 /ριστιανισμού,
 /αίου κόσμου,
 /στο Χριστιανι-
 /ο Οιδίπους.
 /τα τα αρχαία
 /εία. Όπως ο
 /από χιλία
 /επιβολή του

αντιστοιχοι Ελληνικοι παλαιστικοι ηθοιοι
ειναι συνεργατες και συμπροσθουημοιοι.
Γιατι, ομωσ, οαεσ αυτεσ οι ιδεεσ ζαυα-

επιημελεσ στο Βυζαντιο;
Η επικριση της νεασ θρησκειασ και
η διαφωση των πιστων, ιθιανδον. Αλλα
στον 11ο αιοωα που ειναο ο υποτιθημενοσ
αιοωασ συγγραφησ της τραγωδιασ, ειναο
ακομη νεα η θρησκεια και ο ηθωσ αλυω-

στοσ για τουσ πιστουσ;
Μηπωσ ο Μεσαιοωικοσ Βυζαντινοσ αν-
θρωποσ, ο εκτεθειμενοσ στοσ απροβαε-

πτουσ κινδυνουσ του λιθοι και της αρρω-
στιασ, στα τερτιμια της φουσ και στον
ευκολο θαυατο, εχει την ανδρακη ν' ανα-

παρλαγει το θαυατο του θεου του για να
ερθει η ζωηρια αναστη του και η
σωτηρια η δικη του; Εχει ανδρακη απ'

αυτο το παθοσ, την καταστροφη του πα-
λιου κοσμου για να ελπισει. Το πενοσ
της εβροηδοασ του θεiou παθοουσ πρηνει

οα να τα κυριευσει. Ζοσσημελενοσ απο
την βαρθημια και την αγωα της Μεγα-
λης Παρσασκευησ, ενασ ζενοσ στην Ευ-

βοια ρωτησε καρποια γρμια, κι εκκεινη του
εξηγησε το λογο: «Αν δεν αναστηθει
αυριο ο Χριστοσ, δε θα Χουητε σπαρι

αυτο το Χρονο». και το προσωπο του
Χριστου τραγικο η θεοσ;
Ενασ θεοσ, που αυταγει την καταγωγη

του ημερα απο τουσ ηυθοολογικοουσ κυ-
κλουσ. Η καλυτερα ενασ αναπαροσταμε-
νοσ θεοσ, αρα τραγικοσ ηρωασ. Μ' αυτη

αυπαροσταμενο Χριστο, γιατι το ηθωο
που αλλαξε ειναο οτι ο αρχατοσ ανθρωποσ
αμαρτανε, οταν απομακρυνονταν απ' τον

αυθρωπο και τ' ανθρωπινα, εωο ο Χριστι-
ανοσ οταν απομακρυνεται απο το θεο.
Ο Χριστοσ Πασχων ερλοσ αλυωσμου που-

ητη, μια και οι μεγατητεσ του το αποδι-
δουλ απο τον Γρηγοριο τον Ναζιανζηνου
μεΧρι τον Ρωμανο τον Μεγαλο μεΧρι
και απο τον Ρωμανο τον Μεγαλο και αντικρουο-

μελων απομωλων του, απο τον αιοωα
του Μεγαλου Κωνσταντινου ιοαμε τον

αιοωα των Κομηλων, κρταει το ημοτη-
ριο του και το ταξιθελει μεσα στοουσ
2.602 στιχοουσ του σε αναρρωατο ιαηβικο
τημετρο.

Ιωωσ και το ηθωο ημοτηριο που κρβει
ο ποιητησ να ναι ο ηθωσ για το θαυρο
τα δυοκοα εκκεινα θαετρικα Χρονια.

Δ) Η ΚΑΤΟΜΥΟΜΑΧΙΑ - ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΑΡΟΤΡΑΨΔΙΑ

Μεσα στον 12ο αιοωα και που για το
θαυρο εχει ξεφυγει απο τις θρηκευτι-
κεσ του απαγορευσεισ, αλλα και τη θεα-
των Βυζαντινων θαετρολογωων, ο θεο-

δωροσ Γροδορομοσ η Πτωχοπροδομοσ.
Γραμματικοσ στο επαγγελλια, στην υπη-
ρεια των Δημων αλλα και προσκολληθε-

νοσ στην αυγη των Κομηλων και ιδιαιτε-
ροσ προστατευομενοσ της αυτοκρατε-
ριασ Ειρηνησ. Δεν ειναο αλυωποσ αν οα

τα κειμενα, που αποδοθηκα να κατα και
ρουσ στον Γροδορομο ηταν γραμμενα απο
το ιδιο χειρ. Πολλοι ιστορικοι ξεχωριζουν

δουο Γροδορομοουσ και αλλοι τρεισ.
Εκτοσ απο τα ποιηματα του αυτοσ ο
καποιοσ Πτωχοπροδομοσ εγραψε και

σατιρικοουσ διαλογουσ, παρωδιεσ αλλα και
οακληρωμενα εργα. Οτωσ το «Αμαραν-
τοσ η Γεροντοσ ερωτεσ, Αποδημοσ φιλια,

Βιων ηρωασ ποιητικων και πολιτικων», α-
λ-α και την «Γαγορηωα η Κατομυο-
μαχια». Το θεαμα της - ο - απομνηστησ
ψευτο-ομηρικησ Βαρβαροηρωμαχιασ - ει-

ναι ο απεγνωσμενοσ αλυωσ, που κανουν
τα ποντικα, για ν' απαλλαγουν απο τη
λατα. Τα προσωπα ειναο Βασιλιδσ των
ποντικων Κεβουλοσ, ο συμβουλοσ του και

συνομηλικοσ Τυροκακηνησ η Βασιλιδσ,
ο Πολεμιστησ αγγελοιοφοροσ, ο Β' Μαυ-
τατοφοροσ και ενασ Χοροδοσ απο ποντικο-
πουλεσ παρθελεσ. Οα αυτα τα τετρα-

ποδα συητηριεφρονται σαν ανθρωπινα και
μοιολζουν σαν ημια ουνελα της «φαιε-
λησ» ιδεασ του Αριστοφωνα ηε τουσ
Ζηηκεσ. Εν τελεσ ομωσ εχει τωση οαση
με τον Αριστοφωνα, αλλα και ηε τον
προλογο του Ομηροσ και ηε τουσ
ισχουοντεσ Αριστοτολικοουσ κανονεσ. Ε-

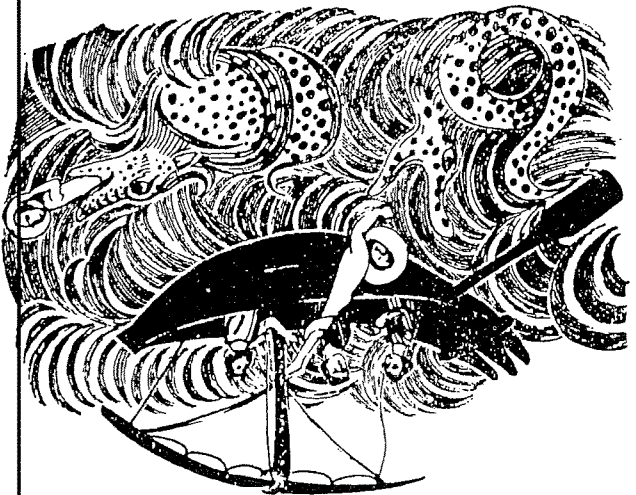
Χουηε διασπαση του ενιαιοι Χωρου, αλλα
και Χρονο.

Αλλάστε γλωσσά η συνθήκη των Βουλγαριτών να διακωμωδούν τους βούρκοις Βόρειους γείτονους τους.

Ε) ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΙ Ο ΤΙΤΛΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ

Τα κείμενα που χρησιμοποιούνται στην παράσταση είναι α) Χριστός Πάχων (Α-γλωσσά του ποιητή), β) Κατολιχομαχία (Θεοδωρού Πρόδρομου), γ) Φιλσοφία του Θεοδωρού Πρόδρομου (Θεοδωρού Πρόδρομου), δ) Πτωχοπροδομικά.

Όλα, κείμενα που έχουν γραφτεί κατά πάσα πιθανότητα τον 11ο ή 12ο αιώνα μ.Χ., δηλαδή στα χρόνια των Κομνηνών. Είναι γλωσσά, επίσης, ότι στα χρόνια των Κομνηνών το θέατρο γλωσσάει τη μεγάλη δοξα του. Οι γιορτές είναι τώρες πολλές, που ο αυτοκράτορας Μανουήλ αναγκάζεται να τις περιόρισει, για να προφταίνουν οι πολίτες να ηγαίνουν στα δικαστήρια. Στα δώματα της γερμανογεννημένης πρώτης γυναικας του Μανουήλ αυγουστας Βέρβας-Ειρήνης βρισκουν καταφυγιο οι λόγιοι θεατρογράφου, όπως ο Πρόδρομος ή ο Ιωάννης Τζετζής. Υπάρχει η υποψία ότι εκείνα τα χρόνια παίζονται ξανά τ' αρχαία κλασικά έργα. Ο σοφός επισκοπος Ευστάθιος ο Θεσσαλονικης γράφει: «Δεν πρέπει να θαλάσσουμε το σωστό μονάχα απ' τους βούρκοις, μα κι απ' τους πεθαμένους, που ημιούν με την

Πολλές φορές φαντάζει πολύ συγγενικό με τα θεατρικά «εθήματα» αλλά όμως περισσότερο με τα ιτερβουδία. Ένα εκατό τα εκατό εξωθηρηκευτικό θεατρικό έργο χωρίς πολύ φανερό ηθικό διόραγμα και ο τόνος του τις περισσότερες φορές φαρικός. Το «μυστήριο» με την εισοδό των επηγγελματιών ηθωποιών γίνεται ρομαντικό δράμα γερματο περιπέτειες. Έργα που παίζονται περισσότερο στις αποκριές κι απαιτούν μεταμφίσηση. Η μεταμφίσηση είναι πάντα ο καλύτερος τρόπος έκφρασης της κρυφής μεταφυσικής ή του κρυφού επωτισμού στο θεατρικό έργο. Εξέλιξη τέτοιων έργων, αλλά και με το ίδιο θέμα με την κατολιχομαχία συναντήθηκαν στα δράματα της Νυρεμβέργης (Fasnachtspiele) μεΧρυσί που φτάδουν στις φάρδες του Χανς Ζαξ. Ιαροτραγωδία γιατί, Ποια είναι η τραγωδία, που κρυβεται κάτω από τη μεταφυσία, Ο θάνατος του γιου του Βασιλιά; Καθόλου πιθανό, μα και τα ανθρώπινα ποινικά - ίως τερατομορφος φυλή αποκαλύμμενη ποινικοί - έχουν ένα εχθρό, τη Γάτα. Αγγουών τον άνθρωπο ή δεν τους ενδιαφέρει. Η δύναμη της Γάτας μπρος το πολλαπλήσιο πηλοθός του τι έχει να αντιπαράθεσει; Το θέλεθος; Μήπως, λοιπόν έχουμε να κολούμε με μια τραγωδία μεγέθων;

9

δεν το μυστή-
μεσα στους
δράτο ιαμβικό
ιο που κρυβεί
για το θέατρο
κα χρόνια.
Α -
ΑΓΡΑΦΙΑ
α που πια το
ις θρησκευτι-
α και τη θεμα-
ιυμαστότερος
φών, ο Θεο-
τοπόδομος.
α, στην υπη-
προσκολλημέ-
αν και ιδιαιτε-
αυτοκράτει-
ουπο αν όλα
αν κατά και-
ραμμένα από
δι' εξωψίζουν
ι τρεις.
του αυτούς ο
έγραψε και
δίες αλλά και
το «Αυδαν-
δολής φιλία,
«Διτιτικών», α-
η κατολιχο-
ποινίση της
ομαχίας - ει-
που κάουν
λουν από τη
Βασιλιάς των
υλός του και
η Βασιλίσσα,
ο Β' Μαν-
από ποινικό-
τα τα τερα-
δθώποιοι και
η της «φαι-
η με τους
ι τον σχεση
και με τον
και με τους
Ε-
κάνονες, αλλά
Χώρου, αλλά

